

1. Т. Парсонс та його загальна теорія соціальних систем

Теорію соціальної системи Парсонс створював під безпосереднім впливом ідей Е. Дюркгейма. На думку деяких вчених, він розширив і систематизував теорію структури органічного суспільства Дюркгейма, завдяки чому став яскравим представником класичного структурного функціоналізму, який пропонує таку модель суспільства, в якій за допомогою загальної схеми норм та цінностей на перше місце висувається система соціальних відносин та інституцій. Ця модель забезпечує розуміння суспільства як взаємодії структурних елементів у рамках єдиного цілого. Як відзначав відомий англійський філософ Дж. Льюїс, за суттю це аналогія до біологічної системи, окремі елементи якої здійснюють функції, затребувані іншими елементами, й передусім цілісним організмом для нормального його існування. Ця аналогія непогана, але тільки у певних межах. Як відомо, біологічний організм є надзвичайно усталеною системою функцій, що визначається генетичною структурою. Якщо організм починає функціонувати неправильно, він гине. У суспільстві в такому разі відбувається реконструкція устрою, й воно продовжує нормально функціонувати, але вже у новій якості. У цьому розумінні суспільство є самоприспосовувальною системою, що не враховано у парсонсівській концептуальній моделі. До того ж американський соціолог необачно стверджує, що загальна теорія зміни соціальних систем неможлива за сучасного рівня знань. Кібернетика свідчить про зворотне. Таким чином, якщо ідею теорії систем і можна зіставити з ідеологією структурного функціоналізму, то в дуже вузькому аспекті статичних систем.

2. Основні сфери суспільного життя

Суспільне життя відбувається в трьох основних сферах, або реальних процесах життєдіяльності, - в матеріально-економічній, соціально-політичній і духовно-культурній. Потрібно підкреслити, що визначення трьох основних сфер суспільного життя має певною мірою відносний, умовний характер, тому що реальна людська життєдіяльність - це тісний взаємозв'язок і взаємовплив цих сфер. Абсолютизація якоїсь однієї сфери суспільного життя веде до створення деформованої моделі суспільства.

3. Продуктивні сили і їх основні елементи

Духовне виробництво – це одна зі сторін виробництва людських сил. Одним зі структурних елементів суспільного виробництва є продуктивні сили. У трудовій діяльності розрізняють, по-перше, цілеспрямовану діяльність людини, тобто саму працю, по-друге, знаряддя праці та, по-третє, предмети праці. Предмети праці – це те, на що спрямована діяльність людини, що добувається працею з природи. Речі, які людина споживає, виготовляються з певних матеріалів. Це ліс, нафта, вугілля, руда, глина та інші матеріали.

4. Виробничі відносини і їх основні елементи. Типи і форми виробничих відносин

Виробничі відносини — суспільна форма розвитку продуктивних сил у процесі виробництва, обміну, розподілу та споживання матеріальних і

духовних благ. Такою ж суспільною формою є й відносини економічної власності. З'ясуємо подібність і відмінність, економічний статус кожної з цих категорій. У процесі виробництва здійснюється привласнення двох видів: 1) предметів природи через процес праці; 2) засобів виробництва, робочої сили, предметів споживання, послуг, об'єктів інтелектуальної власності тощо через суспільну форму. Привласнення другого типу, яке відбувається між людьми в усіх сферах суспільного відтворення (безпосередньому виробництві, розподілі, обміні, споживанні), становить суспільну форму власності, відносин економічної власності, тоді як перший вид привласнення — їх речовий зміст.

5. Держава як важливий елемент політичної системи суспільства.

Політична система суспільства — це складна, багатогранна система взаємин державних і недержавних соціальних інститутів, які виконують відповідні політичні функції для захисту інтересів певних класів та соціальних груп.

Політична система виступає як одна з частин або підсистем сукупної суспільної системи. Вона взаємодіє з іншими її підсистемами: соціальною, економічною, ідеологічною, етичною, правовою, культурною тощо. Політична система конкретного суспільства визначається його класовою природою, соціальним устроєм, формою правління (парламентське, президентське і т.п.), типом держави (монархія, республіка), характером політичного режиму (демократичний, тоталітарний, авторитарний) тощо. Сьогодні в політичній практиці можна виділити такі типи політичних систем: постіндустріальні, посткапіталістичні, перехідні, постколоніальні.

До політичної організації (організаційного компонента політичної системи) належать держава, політичні партії, професійні спілки, кооперативні, молодіжні й інші організації та об'єднання. Всі ці організації створюються для того, щоб виражати, захищати в політичній системі багатоманітні соціальні інтереси: класові, групові, національні, молодіжні, жіночі, професійні тощо. Все більш активним і самостійним елементом політичної організації стають засоби масової інформації.

6. Сучасна НТР і екологія

Науково-технічна революція — докорінне якісне перетворення продуктивних сил, за якого наука стає безпосередньою виробничою силою. Технічні можливості людини змінювати природне середовище стрімко зростали, досягнувши своєї найвищої точки в епоху науково-технічної революції. Нині він здатний здійснити такі проекти перетворення природного середовища, про які ще порівняно недавно не смів і мріяти.

Здавалося б, людина стає все менш залежний від природи, підпорядковуючи її своїм впливом, перетворюючи у відповідності зі своїми цілями. Проте все частіше чуються слова «охорона природи», «екологічна криза» і т.п. З'ясувалося, що зростання могутності людини веде до збільшення негативних

для природи і в кінцевому рахунку небезпечних для існування людини наслідків його діяльності, значення яких тільки зараз починає усвідомлювати.